

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 1.1 ความหมายของบทบาท
 - 1.2 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 1.3 บทบาทของครูผู้สอน
2. บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ใน 5 ด้าน
 - 2.1 ด้านการเตรียมการเรียนการสอน
 - 2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน
 - 2.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
 - 2.5 ด้านการนิเทศการเรียนการสอน
3. การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 3.1 ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 3.2 หลักการพื้นฐานของแนวคิด "ผู้เรียนเป็นสำคัญ"
 - 3.3 ปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 3.4 แนวคิดและหลักการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
 - 3.5 ประโยชน์การสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ความหมายของบทบาท

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 602) ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่าเป็น การกระทำที่กำหนดให้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู เป็นต้น

สรรเพชร อีสริยวัชรากร (2546 : 194) ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาทหมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่บุคคลแสดงออกตามตำแหน่งหน้าที่ที่ตนได้รับ การแสดงออกนั้น ย่อม ผูกพันกับความรับผิดชอบของผู้ดำรงตำแหน่งกับความคาดหวังของผู้อื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ตำแหน่งนั้น

สุวิทย์ แบ่งทิศ (2545 : 17) ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ ตามสถานภาพของแต่ละบุคคลที่เป็นอยู่ในขณะนั้น

กรองแก้ว อยู่สุข (2542 : 11) ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง แบบอย่างของพฤติกรรมที่คาดหวังว่าบุคคลจะแสดงออกในกิจกรรมที่ทำร่วมกับผู้อื่น บทบาทจะ สะท้อนให้เห็นถึงตำแหน่งของคนในองค์กร หรือในระบบสังคมนั้นรวมไปถึงหน้าที่สิทธิ ความรับผิดชอบ และอิทธิพลของแต่ละบุคคลด้วย

มัช สุขเอี่ยม (2542 : 95) ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท คือ การปฏิบัติตาม หน้าที่ของสถานภาพ หรือตามฐานะตำแหน่งที่บุคคลมีอยู่เช่น มีฐานะเป็นพ่อเป็นแม่ก็คือเลี้ยงดู บุตร มนุษย์แต่ละคน จะมีหลายบทบาทสุดแต่ว่าจะอยู่ในสภาพใด บางคนอยู่บ้านมีบทบาทเป็น พ่อแม่ เมื่อไปทำงานมีบทบาทเป็นหัวหน้างานหรือเป็นลูกน้อง เป็นต้น บทบาทของมนุษย์จะ สะท้อนให้เห็นถึงวิถีทางในการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติและ ช่วยเหลือสังคมเป็นปึกแผ่น

กนกวรรณ เพียงเกต (2541 : 22) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลที่แสดงออกตามสถานภาพที่ดำรงอยู่ บทบาทที่แสดงออกนี้ ถูกกำหนดโดยความคาดหวังของสังคมอย่างชัดเจนภายใต้วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ของสังคมนั้น ๆ ว่าจะต้องประพฤติปฏิบัติอย่างไรบ้าง ถ้าสถานภาพบุคคลเปลี่ยนแปลงไปบทบาท ก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย และการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กันภายในสังคม ทำให้บุคคลแต่ละคน ต้องมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น (Role – set) ดังนั้นถ้าสมาชิกในสังคมทุกคนแสดงบทบาทได้ดังที่สังคม คาดหวังเอาไว้ สังคมนั้น ๆ ก็จะเป็นระเบียบไม่สับสนวุ่นวาย

ชไมพร สมบัติยานุชิต (2541 : 6) ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลกระทำตามตำแหน่งหน้าที่สถานภาพเปลี่ยนไป บทบาทก็จะเปลี่ยนแปลงตามไป ด้วย

ธนพร คล้ายกัน (2541 : 9) ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง การกระทำหรือแบบแผนของพฤติกรรมต่าง ๆ ตามสิทธิ อำนาจ ความรับผิดชอบ ของสถานภาพ ทางสังคมของบุคคล

จากความหมายของบทบาทที่ได้กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง การกระทำ ของบุคคลที่กระทำตามหน้าที่และสถานภาพสังคมกำหนด หรือตามฐานะตำแหน่งที่บุคคลมีอยู่

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

ในการจัดการศึกษามีใช่เพียงผู้ปกครองจะต้องทำความเข้าใจกับสถานศึกษาเท่านั้น แต่สถานศึกษาก็ต้องทำความเข้าใจกับผู้ปกครองด้วย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องทำ ความเข้าใจกับบทบาทหน้าที่ของตนเองเสียก่อนที่จะบริหารงานใด ๆ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 4 งาน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะมี บทบาทรับผิดชอบในงานประจำตามที่กำหนดไว้แล้ว ยังต้องมีบทบาทหน้าที่อื่น ๆ อีก ดังที่ นักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวไว้ดังนี้

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547 : 169–174) กล่าวว่าผู้บริหารมีบทบาทที่สำคัญ ดังนี้

1. บทบาทในฐานะผู้อำนวยการสถานศึกษา

1.1 บริหารกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ และของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ รวมทั้งนโยบายและ วัตถุประสงค์ของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ

1.2 ประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตาม กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

1.3 เป็นผู้แทนของสถานศึกษาหรือส่วนราชการในกิจการทั่วไป รวมทั้ง การจัดทำนิติกรรมสัญญาในราชการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการตามวงเงินงบประมาณที่ สถานศึกษาหรือส่วนราชการ ได้รับตามที่ได้รับมอบอำนาจ

1.4 จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

1.5 อำนาจหน้าที่ในการอนุมัติประกาศนียบัตรและวุฒิปัตร์ของสถานศึกษาให้ เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

1.6 ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงเลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน เลขานุการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขานุการคณะกรรมการอาชีวศึกษา และ
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย

2. บทบาทเกี่ยวกับกรรมการสถานศึกษา

2.1 ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยตำแหน่ง ซึ่งงานเลขานุการนั้นเกี่ยวกับการจัดการประชุม เช่น กำหนดวันประชุม จัดทำวาระ ทำหนังสือเชิญประชุม บันทึกการประชุม จัดสถานที่ประชุม ให้เรียบร้อย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังทำทะเบียนประวัติกรรมการไว้เป็นหลักฐาน เพื่อความสะดวกในการติดต่อประสานงาน

2.2 งานปฐมนิเทศกรรมการสถานศึกษา เมื่อมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาชุดใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดให้มีการปฐมนิเทศ ซึ่งแจ้งทำความเข้าใจถึง วัตถุประสงค์ บทบาทหน้าที่ของกรรมการสถานศึกษา

2.3 ดำเนินการสรรหาเพื่อให้ได้มาซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษา เช่น ประกาศรับสมัคร ประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้มาสมัครอย่างทั่วถึง ตรวจสอบคุณสมบัติ ร่วมดำเนินการคัดเลือก กรรมการสถานศึกษาแต่ละองค์ประกอบจนครบเป็นคณะกรรมการ แล้วนำรายชื่อเสนอต่อ ผู้บังคับบัญชาเหนือสถานศึกษาขึ้นไปหนึ่งระดับเป็นผู้ลงนามแต่งตั้ง ตลอดจนเสนอใบลาออกของ กรรมการต่อผู้มีอำนาจอนุญาต

2.4 กรณีกรรมการสถานศึกษาว่างลงจะด้วยสาเหตุใดก็ตาม ตามระเบียบต้องมีการคัดเลือกกรรมการทดแทน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการสรรหาภายในระยะเวลาที่ ระเบียบกำหนด

2.5 ประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อดำเนินกิจกรรมตาม ภาระหน้าที่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ งานดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นได้โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้อง เป็นผู้ริเริ่ม กระตุ้น และมีการประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษา เช่น ให้ข้อมูลข่าวสาร การเสนอแผน หลักสูตร การรายงานผลการปฏิบัติงาน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

2.6 งานประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ระบบการสร้างเชื่อมั่นให้แก่ สังคมหรือชุมชนว่าสถานศึกษาของชุมชนได้รับการพัฒนาถึงเกณฑ์มาตรฐาน สามารถจัดการศึกษา ให้แก่ลูกหลานของชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ ผู้เรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

3. บทบาทในการสร้างสัมพันธ์กับชุมชน

3.1 เป็นผู้นำในการริเริ่มสิ่งใหม่ โดยนำวิทยาการ เทคโนโลยี หรือกิจกรรม แปลกใหม่มาสร้างสรรค์ให้สถานศึกษาและชุมชนเจริญก้าวหน้า เช่น จัดให้สถานศึกษาเป็นแหล่ง

วิทยาการของชุมชน เป็นศูนย์วัฒนธรรมของชุมชน เป็นศูนย์พัฒนาชุมชนและอาชีพในชุมชน เป็นต้น

3.2 มีความตั้งใจและบริสุทธิ์ใจที่จะร่วมกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาข้อนี้ ผู้บริหารจะต้องสร้างความเชื่อถือและความมั่นใจให้ชุมชนไว้วางใจ ซึ่งจะทำให้เกิดบรรยากาศแห่งการร่วมมือร่วมใจกับสถานศึกษา

3.3 สถานศึกษาต้องมีนโยบายที่จะ “เปิดประตูสถานศึกษา” ให้เป็นศูนย์กลางในการบริการทางวิชาการและบริการสังคม โดยเฉพาะให้ชุมชนเห็นว่าทรัพยากรสิ่งบางอย่างชุมชนมีสิทธิ์ใช้สอยได้ ในทางตรงข้ามหากสถานศึกษามีท่าทีแฝงไว้ว่า “ปิดประตูสถานศึกษา” ความสัมพันธ์กับชุมชนจะไม่เกิดขึ้นและอาจเกิดเป็นภาพลบในสายตาของคนทั่วไป ด้วยเหตุนี้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาก็ย่อมจะเกิดขึ้นได้ยากเช่นกัน

3.4 จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนในบางโอกาสที่อยู่ในสภาพที่พอเหมาะพอควร เช่น การพบปะสังสรรค์กับผู้ปกครอง – ศิษย์เก่า จัดกิจกรรมวันประเพณีของไทยหรือไปร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น เช่น งานบวช งานกฐิน เพราะการก้าวเข้าไปหาชุมชนจะทำให้เกิดผลด้านจิตวิทยาซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ที่สังคมยกย่องให้เกียรติมาร่วมในกิจกรรม บรรดาผู้ที่พบเห็นก็จะเกิดความผูกพันและประทับใจต่อสถานศึกษา

3.5 การประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษารายละเอียดจากการที่สถานศึกษามีกิจกรรมร่วมกับชุมชนที่ผ่านมาว่าประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรที่จะต้องนำมาแก้ไขปรับปรุง การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน เพราะชุมชนประกอบไปด้วยบุคคล กลุ่มบุคคลที่มีพื้นฐานทางการศึกษาและอาชีพที่แตกต่างกัน ดังนั้นการสรุปผลอะไรจะต้องวิเคราะห์ให้ถ่องแท้ จึงจะได้คำตอบที่ถูกต้อง

4. บทบาทในฐานะเป็นผู้บริหารมืออาชีพ

เหตุที่ผู้บริหารการศึกษาต้องเป็นมืออาชีพ สืบเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในภาวะของการเปลี่ยนแปลงที่ค่อนข้างจะเป็นไปอย่างรวดเร็ว และซับซ้อน จึงทำให้เกิดการแข่งขันซึ่งไม่เพียงแต่ด้านเศรษฐกิจเท่านั้นในด้านการศึกษาที่มีการแข่งขันเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอกประเทศ ดังนั้นหากครูอาจารย์และผู้บริหารการศึกษายังไม่สนใจและให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนยังทำงานด้วยวิธีการดั้งเดิมแล้วย่อมเป็นคนทีล้าหลังและน่าอับสรรไปสู่อะไรก็ตามได้ในที่สุด

วิจิตร ศรีสะอ้าน (2523 : 49–50, อ้างถึงใน วันทนา เมืองจันทร์. 2544 : 158–159) ได้เสนอหน้าที่หลักของผู้บริหารไว้ 4 ประการ คือ

1. บทบาทในการพัฒนาหลักสูตรการสอน

2. บทบาทเกี่ยวกับการบริหารบุคคล
3. บทบาทในการจัดหาเงินและเครื่องอำนวยความสะดวกทั้งหลาย
4. บทบาทในการประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน

วันทนา เมืองจันทร์ (2544 : 187-188) ได้สรุปบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางวิชาการ ได้แก่ การเป็นผู้นำในด้าน

- 1.1 การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 1.2 การพัฒนางานและพัฒนาหลักสูตร
- 1.3 การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน
- 1.4 การนิเทศภายในเชิงพัฒนา

2. บทบาทในการบริหาร/จัดการคุณภาพการศึกษา ในด้าน

- 2.1 การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
- 2.2 การจัดระบบของการสื่อสารของบุคลากรในสถานศึกษา
- 2.3 การจัดวางระบบสารสนเทศ
- 2.4 การจัดระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน/นักศึกษา
- 2.5 การจัดระบบการควบคุม กำกับ ติดตาม ตรวจสอบเพื่อประเมินผลคุณภาพ

ผู้เรียน

3. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านสร้างสรรค์และพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การสร้างสรรค์และพัฒนาในด้าน

ครูผู้สอนและชุมชน

- 3.1 การสร้างศรัทธา ความเชื่อมั่น ความไว้วางใจในตัวผู้บริหารแก่ผู้เรียน
- 3.2 การสร้างสรรค์ส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรมในสถานศึกษา
- 3.3 การสร้างและพัฒนาทีมงาน
- 3.4 การเปลี่ยนแปลงและพัฒนา

4. บทบาทในการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ เกื้อกูลผู้ร่วมงานและผู้ได้บังคับบัญชา

5. บทบาทในการตัดสินใจที่มีประสิทธิผลแบบมีส่วนร่วม 5 ระดับ

6. บทบาทในฐานะนักพูดที่มีศิลป์ และผู้ฟังที่ดี ได้แก่

- 6.1 การเป็นนักพูดที่มีศิลป์
- 6.2 การเจรจาต่อรอง

6.3 การเป็นผู้ฟังที่ดี

กรมวิชาการ (2543 : 5) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนไว้ดังนี้

1. เป็นผู้นำในการพัฒนางานวิชาการ
 2. เป็นผู้นำในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของครูและนักเรียน
 3. เป็นผู้นำในด้านการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน
 4. เป็นผู้นำในการบริหาร โดยยึดแนวทางการบริหารแบบประชาธิปไตย
 5. เป็นผู้ที่ประสานความร่วมมือระหว่างชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการศึกษา
 6. เป็นผู้นำในการจัดการศึกษา และเป็นเอกอภิมภขององค์กรในทางสร้างสรรค์
 7. เป็นผู้นำในการบริหารงาน โดยร่วมกันทำงานเป็นทีม และส่งเสริมให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน โดยใช้การบริหารคุณภาพที่ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ตัดสินใจ ลงมือทำและรับผิดชอบร่วมกันผลักดันให้ครูทุกกลุ่มวิชาทำงานร่วมกันโดยมุ่งคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ
 8. เป็นผู้สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเรียนรู้
 9. จัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการศึกษา
- จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษานอกจากงาน 4 งาน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานงบประมาณและงานบริหารทั่วไปแล้ว ยังต้องมีบทบาทหน้าที่อื่น ๆ อีก เช่น บทบาทในการเป็นผู้นำทางวิชาการบทบาทในการบริหาร/จัดการคุณภาพการศึกษา บทบาทในการสร้างสรรค์และพัฒนาคุณภาพการศึกษา บทบาทในการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ แก่ครูผู้ร่วมงานและผู้ได้บังคับบัญชา และบทบาทในการตัดสินใจ

บทบาทของครูผู้สอน

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเกิดขึ้นได้จากความร่วมมือหลาย ๆ ฝ่าย และครูผู้สอนควรมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

นวลจิตต์ เขาวงกิตพิงศ์ และคนอื่น ๆ (2545 : 32-33) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ดังนี้

1. บทบาทในฐานะผู้จัดการและผู้อำนวยความสะดวก บทบาทในฐานะผู้จัดการ กำหนดเป้าหมายในการจัดการว่า ให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของตนเอง ดังนั้นครูจะต้องมีข้อมูลของผู้เรียนแต่ละคนรอบด้าน เพื่อนำมาวิเคราะห์และจัดการอย่างเหมาะสมเป็นงานหลักที่สำคัญ ทั้งนี้เพื่อ

1.1 วางแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1.1.1 การวางแผนอำนวยความสะดวก เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เรียน ซึ่งจำเป็นต้องมีข้อมูลผู้เรียนรอบด้าน เพื่อนำมาวิเคราะห์และจัดการได้อย่างเหมาะสม เช่น จัดการด้านแหล่งเรียนรู้ จัดกิจกรรมสนับสนุน การให้การส่งเสริม เป็นต้น หรือการสร้าง ความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ชุมชน บุคคลอื่น เพื่อเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

1.1.2 การวางแผนการเรียนรู้ รวมถึงการบริหารชั้นเรียนให้สอดคล้องกับ รูปแบบหรือวิธีการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง

1.1.3 การวางแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง มีขั้นตอนสำคัญ คือ กำหนด จุดประสงค์ ประเมินพฤติกรรมหรือความสามารถของผู้เรียน กำหนดวิธีการสอน และประเมินผล

1.2 กำหนดบทบาทของตนเอง โดยเฉพาะการเป็นตัวกลางที่จะทำให้เกิด การเรียนรู้ เช่น การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้เรียน การเป็นแบบอย่างที่ดี การสร้าง สภาพแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อการเรียนรู้ และการประพฤติปฏิบัติของผู้เรียน การสร้างระบบและ การสื่อสารกับผู้เรียนให้ชัดเจน การสร้างระบบควบคุม กำกับ ดูแลด้วยความเป็นธรรมและเป็น ประชาธิปไตย

2. บทบาทในฐานะผู้จัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ และมีบทบาทที่สำคัญดังนี้

2.1 การเตรียมการสอน ครูควรเตรียมการสอนดังนี้

2.1.1 วิเคราะห์ข้อมูลของผู้เรียน เพื่อจัดกลุ่มผู้เรียนตามความรู้ความสามารถ และเพื่อกำหนดเรื่องหรือเนื้อหาสาระการเรียนรู้

2.1.2 วิเคราะห์หลักสูตร เพื่อเชื่อมโยงกับผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเฉพาะ การกำหนดเรื่องหรือเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ตลอดจนวัตถุประสงค์สำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนา ผู้เรียนสู่ความเป็นสากล

2.1.3 เตรียมแหล่งเรียนรู้ เตรียมห้องเรียน

2.1.4 วางแผนการสอน ควรเขียนให้ครอบคลุมองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

2.1.4.1 กำหนดเรื่อง

2.1.4.2 กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน

2.1.4.3 กำหนดเนื้อหา ครูควรมีรายละเอียดพอที่จะเติมเต็มผู้เรียนได้ ตลอดจนมีความรู้ในเนื้อหาของศาสตร์นั้น ๆ

2.1.4.4 กำหนดกิจกรรม เน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติ ได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย นำข้อมูลหรือความรู้นั้นมาสังเคราะห์เป็นความรู้หรือเป็นข้อสรุปของตนเอง ผลงานที่เกิดจากการเรียนรู้ของผู้เรียนอาจมีความหลากหลายตามความสามารถ ถึงแม้จะเรียนรู้จากแผนการเรียนรู้เดียวกัน

2.1.4.5 กำหนดวิธีการประเมินที่สอดคล้องกับจุดประสงค์

2.1.4.6 กำหนดสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือประเมิน

2.2 การสอน ครูควรคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

2.2.1 สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

2.2.2 กระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรม

2.2.3 จัดกิจกรรมหรือดูแลให้กิจกรรมดำเนินไปตามแผน และต้องคอยสังเกตบันทึกพฤติกรรมที่ปรากฏของผู้เรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม เพื่อสามารถปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้มีความเหมาะสม

2.2.4 ให้การเสริมแรง หรือให้ข้อมูลย้อนกลับ ให้ข้อสังเกต

2.2.5 ประเมินผลการเรียน เป็นการเก็บรวบรวมผลงานและประเมินผลงานของผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 7-8) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ดังนี้

1. พัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยการศึกษาค้นคว้า วิจัย ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้
2. ออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นหลัก
3. จัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตน
4. สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยยึดหลักว่าทุกสถานที่ทุกแห่งเป็นแหล่งเรียนรู้ และทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นสื่อการเรียนรู้
5. ให้อิสระแก่ผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ ความคิด ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง
6. ให้คำปรึกษา แนะนำ เสริมแรง และเป็นตัวแบบที่ดีเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อยอมรับ และพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ชนาธิป พรกุล (2544 : 6) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือ ครูมีหน้าที่รับผิดชอบการเรียนรู้ของผู้เรียน โดย

1. ก่อนสอน ทำการวางแผน เตรียมการ เลือกกิจกรรมการเรียนรู้
2. ขณะสอน ทำหน้าที่ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) จัดการ แนะนำ สังเกต ช่วยเหลือ เสริมแรง และให้ข้อมูลย้อนกลับ
3. หลังสอน ทำหน้าที่ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อใช้ในการวางแผนการสอนต่อไป หรือตัดสินคุณภาพของผู้เรียน

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542 : 12-14) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญประกอบด้วย

1. บทบาทด้านการเตรียมการ ประกอบด้วย
 - 1.1 การเตรียมตนเอง ครูจะต้องเตรียมตนเองให้พร้อมสำหรับบทบาทของผู้เป็นแหล่งความรู้ (Resource Person) ซึ่งจะต้องให้คำอธิบาย แนะนำปรึกษา ให้ข้อมูลความรู้ที่ชัดเจนแก่ผู้เรียน รวมทั้งแหล่งความรู้ที่จะแนะนำให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลได้
 - 1.2 การเตรียมแหล่งข้อมูล ทั้งในรูปแบบสื่อการเรียน ใบความรู้ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะใช้ประกอบกิจกรรมในห้องเรียนหรือศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีข้อมูลความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาค้นคว้าตามความต้องการหรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ศูนย์วิทยบริการ ศูนย์สื่อ ห้องสมุด ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องสมุดวิชา ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ และห้องพิพิธภัณฑ์ในโรงเรียน รวมถึงแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน
 - 1.3 การเตรียมกิจกรรมการเรียน โดยวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด บทบาทครูทำหน้าที่คล้ายผู้จัดการที่กำหนดบทบาทการเรียนและความรับผิดชอบแก่ผู้เรียนให้ทำกิจกรรมตามความต้องการ ความสามารถ และความสนใจของแต่ละคน
 - 1.4 การเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ โดยการกำหนดการใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน บทบาทครูจึงเป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อให้การเรียนรู้บรรลุผล
 - 1.5 การเตรียมการวัดและประเมินผล โดยการวัดให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ครอบคลุมทั้งในส่วนกระบวนการ และผลงานที่เกิดขึ้นทั้งในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย โดยเตรียมวิธีการวัดและเครื่องมือวัดให้พร้อมก่อนทุกครั้ง
2. บทบาทด้านการดำเนินการ เป็นบทบาทขณะผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียน ประกอบด้วย

2.1 การเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษา คอยให้คำตอบเมื่อผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือ เช่น ให้ข้อมูลหรือความรู้ในเวลาที่ยุ่เรียนต้องการเพื่อให้การเรียนรู้นั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 การเป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรง ช่วยสนับสนุนหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

2.3 การเป็นผู้ร่วมทำกิจกรรม โดยเข้าร่วมทำกิจกรรมในกลุ่มผู้เรียนพร้อมทั้งให้ความคิดและความเห็นหรือช่วยเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เรียนขณะทำกิจกรรม

2.4 การเป็นผู้ติดตามตรวจสอบ ตรวจสอบผลการทำงานตามกิจกรรมของผู้เรียน เพื่อให้ถูกต้อง ชัดเจน และสมบูรณ์ก่อนให้ผู้เรียนสรุปเป็นความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้

2.5 การเป็นผู้สร้างเสริมบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร โดยการสนับสนุนเสริมแรงและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมทำงานกับกลุ่ม แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยเต็มที่ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ให้เกียรติกันอย่างเป็นมิตร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป้าหมายของกลุ่มบรรลุความสำเร็จ

3. บทบาทด้านการประเมินผล เป็นบทบาทที่ครูผู้สอนต้องดำเนินการเพื่อตรวจสอบว่าสามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยเตรียมเครื่องมือวัดและวิธีการให้พร้อมก่อนถึงขั้นตอนการวัดและประเมินผลทุกครั้ง และวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน โดยเน้นการวัดจากสภาพจริง (Authentic Measurement) จากการปฏิบัติ (Performance) และจากแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) โดยครู ผู้เรียน และสมาชิกของแต่ละกลุ่มมีบทบาทร่วมวัดและประเมินผลตนเองและกลุ่มด้วย

ทิสนา แจมมณี (2542 : 24) ได้กล่าวถึงบทบาทครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้คือ

1. การเตรียมการสอน

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่จะสอนให้เข้าใจ

1.2 ศึกษาหาแหล่งความรู้ที่หลากหลาย

1.3 วางแผนการสอน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ วิเคราะห์เนื้อหาและความคิดรวบยอด และกำหนดรายละเอียดให้ชัดเจน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามหลักชีปหรืออื่น ๆ กำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้

1.4 จัดเตรียมสื่อ วัสดุการเรียนการสอนให้เพียงพอสำหรับผู้เรียน เอกสารหนังสือ หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน ติดต่อแหล่งความรู้ต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นบุคคล

สถานที่ หรือ โสตทัศน วัสดุต่าง ๆ และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้ ห้องเรียนหรือสถานที่เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. การสอน โดยการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี กระตุ้นผู้เรียนให้สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้เตรียมไว้ โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสถานการณ์ที่เป็นจริง ดูแลให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ สังเกตและบันทึกพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งเหตุการณ์ที่จะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรม ให้คำแนะนำและข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้เรียนตามความจำเป็น บันทึกปัญหาและข้อขัดข้องต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการปรับปรุงกิจกรรมให้ดีขึ้น ให้การเสริมแรงผู้เรียนตามความเหมาะสม ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานการเรียนรู้ของผู้เรียน ข้อมูลเนื้อหาความรู้เพิ่มเติมตามความเหมาะสมให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และให้ข้อเสนอแนะตามความเหมาะสม

3. ประเมินผล เก็บรวบรวมผลงานและประเมินผลงานของผู้เรียน ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นครูต้องมีการเตรียมการ ทั้งในด้านตนเองและกิจกรรมการเรียนการสอน มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ เตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล ออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นหลัก จัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อการพัฒนา และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตน สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยยึดหลักว่าทุกสถานที่ ทุกแห่งเป็นแหล่งเรียนรู้ และทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นสื่อการเรียนรู้ให้อิสระแก่ผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ความคิด ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ให้คำปรึกษา แนะนำ เสริมแรง และเป็นตัวแบบที่ดีเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ขอมริบและพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ความหมายของการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมี นักวิชาการ ได้ให้ความหมายของคำว่าส่งเสริมและคำว่าจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไว้มากมายดังต่อไปนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 342) ให้ความหมายของคำว่าส่งเสริม หมายถึง เกื้อหนุนหนุนหลัง เชิดชู

เพียงใจ พรหมทัศนานนท์ (2541 : 15) กล่าวว่า การส่งเสริม หมายถึง การเพิ่มพูน ความรู้ความสามารถ ความชำนาญ ทักษะและประสบการณ์เพื่อให้ทุกคนในหน่วยงานสามารถ ปฏิบัติหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น

จากความหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การส่งเสริมหมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ ทักษะ ประสิทธิภาพ และการให้ความช่วยเหลือ แก่บุคลากรใน หน่วยงานเพื่อให้การปฏิบัติงานดียิ่งขึ้น

ด้านการเตรียมการเรียนการสอน

ด้านการเตรียมการเรียนการสอนเป็นการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สอนก่อนที่จะ เริ่มดำเนินการสอน เป็นการวางแผนและ เตรียมการล่วงหน้าเพื่อให้การเรียนของผู้เรียนบรรลุตาม จุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยการกำหนดองค์ประกอบต่างๆ ของการสอน ได้แก่ วัตถุประสงค์ วิธี การสอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และวิธีวัดผลประเมินผล แล้วนำไปเขียนแผน การสอน และนำไปปฏิบัติ คือการสอนต่อไป

ประโยชน์ของการเตรียมการสอน

1. เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน เพราะผู้สอนสามารถวิเคราะห์ข้อบกพร่องหรือ ปัญหาที่ผ่านมา แล้ว นำไปปรับปรุงการเรียนการสอนครั้งต่อไป
2. ช่วยให้ผู้สอนมีการเตรียมการ และมีความรอบคอบในการเลือกจุดมุ่งหมาย และกิจกรรมการเรียน
3. ช่วยให้การเตรียมการตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เหมาะสม
4. ช่วยให้ประสบการณ์การเรียนรู้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน
5. ช่วยให้ผู้สอนสามารถเตรียมการเลือกสื่อ กิจกรรมการสอน วิธีการประเมินผล ที่เหมาะสมและมี ประสิทธิภาพ ตรงจุดมุ่งหมายที่วางไว้

สิ่งที่ผู้สอนจะต้องรู้จักเกี่ยวกับการเรียนการสอน

1. หลักสูตร (Curriculum) หมายถึง ความรู้และประสบการณ์ที่มหาวิทยาลัย จัดขึ้นตามวัตถุประสงค์ โดยได้รับการรับรองมาตรฐานของหลักสูตรจากทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อกำหนดรายวิชาต่าง ๆ ให้ นักศึกษาได้รับตามจำนวนหน่วยกิต และปีสำหรับการศึกษาที่กำหนด
2. คำอธิบายรายวิชา (Course Description) คือ สารที่กำหนดเป็นหลักของแต่ละ รายวิชาในหลักสูตรที่ได้รับการอนุมัติแล้ว ส่วนใหญ่จะเขียนเพียงหลักสำคัญของวิชาเท่านั้น
- 3.เค้าโครงรายวิชา (Course Outline) หมายถึง การกำหนดโครงสร้างของการสอน แต่ละรายวิชา

4. แผนการสอน (Lesson Plan) หมายถึง รายละเอียดของกิจกรรม วิธีการสอน เนื้อหาในแต่ละหน่วย หรือแต่ละชั่วโมงที่ผู้สอนได้กำหนดไว้ เพื่อสอนในแต่ละชั่วโมงโดยอาจกำหนดเป็น

4.1 แผนการสอนรายสัปดาห์ คือการนำเนื้อหาที่กำหนดจากประมวลการสอน รายวิชามาแบ่งเป็น หัวข้อการสอนย่อย ๆ เพื่อที่จะสอนในแต่ละสัปดาห์

4.2 แผนการสอนรายครั้ง คือการนำเนื้อหาที่กำหนดมาแบ่งเป็นหัวข้อย่อยที่มีขอบเขตเนื้อหาที่พอเหมาะกับการสอนแต่ละครั้ง

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ จะช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ (ลักษณะนิสัย) และทั้งด้านความฉลาดทางสติปัญญา (Intelligence Quotient : IQ) และด้านความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient : EQ) ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข” ความสำคัญด้วย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะในหมวดที่ 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 ได้กล่าวไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ”

ดังนั้นผู้สอนทุกคนจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้บอกความรู้ให้จบไปในแต่ละครั้งที่เข้าสอนมาเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน กล่าวคือเป็นผู้ กระตุ้นส่งเสริมสนับสนุนจัดสิ่งเร้าและจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน เกิดการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล การจัดกิจกรรมจึงต้องเป็นกิจกรรมที่ ผู้เรียน ได้คิดวิเคราะห์ วิจัย สร้างสรรค์ศึกษาและค้นคว้าได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้และค้นพบความรู้ ด้วยตนเองเป็นสาระ ความรู้ ด้วยตนเอง รักการอ่าน รักการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ผู้สอนจึงต้องสอนวิธีการแสวงหาความรู้ มากกว่าสอนตัวความรู้ สอนการคิดมากกว่าสอนให้ท่องจำสอน โดยเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ มากกว่าเน้นที่เนื้อหาวิชาดังที่ ประเวศ วะสี (2541:72) ได้กล่าวไว้ว่า “...ต้องปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ใหม่จากการเอาวิชาเป็นตัวตั้ง ไปสู่การเอาคนและสถานการณ์จริงเป็นตัวตั้ง เรียนจากประสบการณ์และกิจกรรม จากการฝึกหัดจากการตั้งคำถามและจากการแสวงหาคำตอบซึ่งจะทำให้สนุก ฝึกปัญญาให้ กล้าแข็ง ทำงานเป็น ฝึกคุณลักษณะอื่น ๆ เช่น ความอดทน ความรับผิดชอบ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การรวมกลุ่ม การจัดการ การรู้จักตน”

จึงเห็นได้ว่า “การสอน โดยเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ จะช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ทั้งด้านความรู้ทักษะ และเจตคติ (ลักษณะนิสัย) และทั้งด้านความฉลาดทางปัญญา และด้านความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็น คนเก่ง คนดีและมีความสุข”ตามเป้าหมายการจัดการศึกษาในปัจจุบัน

ด้านสื่อการเรียนการสอน

ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนกตามลักษณะได้ 3 ประเภท

1. สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง หนังสือและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่น นิตยสาร วารสาร ตำรา หนังสือเรียน แผ่นพับ โปสเตอร์ ภาพพลิก เป็นต้น
2. สื่อเทคโนโลยี หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้นเพื่อใช้คู่กับเครื่องมือ โสตทัศนวัสดุ หรือเครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ๆ รวมถึงการใช้อินเทอร์เน็ต การศึกษาผ่านดาวเทียม เป็นต้น
3. สื่ออื่นๆ เช่น สื่อบุคคล รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สื่อกิจกรรม/กระบวนการ สื่อวัสดุ/เครื่องมือ และอุปกรณ์ความหมายของสื่อการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนเป็นตัวกลางซึ่งมีความสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนมีหน้าที่เป็นตัวนำความต้องการของครู ไปสู่ตัวนักเรียนอย่างถูกต้องและรวดเร็ว เป็นผลให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนได้ อย่างถูกต้องเหมาะสม สื่อการสอนได้นำไปใช้ในการเรียนการสอนตลอด และยังได้รับการพัฒนาไปตามการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งก้าวหน้าไปไม่หยุดยั้ง นักการศึกษาเรียกชื่อการสอนด้วยชื่อต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์การสอน โสตทัศนอุปกรณ์ เทคโนโลยีการศึกษา สื่อการเรียนการสอน สื่อการศึกษา เป็นต้น

สื่อการเรียนการสอนมีประโยชน์สำหรับครูผู้สอนอย่างไร

สื่อการเรียนการสอนสามารถช่วยการเรียนการสอนของครูได้ดีมากซึ่งเราจะเห็นว่า ครูนั้นสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้มากที่สุดทีเดียว แถมยังช่วยให้ครูมีความรู้มากขึ้น ในการจัดแหล่งวิทยาการที่เป็นเนื้อหาเหมาะสมแก่การเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายในการสอนช่วยครูในด้านการคุมพฤติกรรมการเรียนรู้และสามารถสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนได้มากที่สุดทีเดียว สื่อการสอนจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมหลายรูปแบบ เช่น การใช้ศูนย์การเรียนรู้ การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน การสาธิต การแสดงนาฏการ เป็นต้น ช่วยให้ผู้สอนได้สอนตรงตามจุดมุ่งหมายการเรียนการสอน และยังช่วยในการขยายเนื้อหาที่เรียนทำให้การสอนง่ายขึ้น และยังจะช่วยประหยัดเวลาในการสอน นักเรียนจะได้มีเวลาในการทำกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้นจากข้อมูลเราจะได้เห็นถึง ประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอน ซึ่งมีประโยชน์และช่วยพัฒนาการเรียนการสอน

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องปฏิบัติควบคู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักปฏิบัติบนพื้นฐานของการวัดและประเมินผลที่มีอยู่หลายรูปแบบ ที่ต้องเลือกให้เหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการ คือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาและมีการประเมินผลตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สะท้อนสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลให้ครบทุกระดับตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้มีการกำหนดให้มีการวัดและประเมินผลออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทั้ง 4 ระดับ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ระหว่างระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการตรวจสอบ ทบทวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ถือเป็นภาระรับผิดชอบของสถานศึกษาที่ต้องให้ความร่วมมือในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อดูแลช่วยเหลือ ปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ

ความหมายของการวัดผล และการประเมินผล

การวัดผลการ (Measurement) หมายถึงกระบวนการหาปริมาณ หรือจำนวนของสิ่งต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่ง ผลจากการวัดจะออกมาเป็นตัวเลข หรือสัญลักษณ์ การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การตัดสิน หรือวินิจฉัยสิ่งต่างๆ ที่ได้จากการวัดผล

บลูม (Bloom) และคณะ ได้แบ่งพฤติกรรมที่จะวัดออกเป็น 3 ลักษณะ

วัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ การวัดเกี่ยวกับ ความรู้ ความคิด (วัดด้านสมอง)

วัดพฤติกรรมด้านจิตพิสัย ได้แก่ การวัดเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกนึกคิด (วัดด้านจิตใจ)

วัดพฤติกรรมด้านทักษะพิสัย ได้แก่ การวัดเกี่ยวกับการใช้กล้ามเนื้อ และประสาทสัมผัสส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย (วัดด้านการปฏิบัติ)

จุดมุ่งหมายของการวัดผล

1. วัดผลเพื่อและพัฒนาสมรรถภาพของนักเรียน หมายถึง การวัดผลเพื่อดูว่านักเรียนบกพร่องหรือไม่เข้าใจในเรื่องใดอย่างไร แล้วครูพยายามอบรมสั่งสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความเจริญงอกงามตามศักยภาพของนักเรียน

2. วัดผลเพื่อวินิจฉัย หมายถึง การวัดผลเพื่อค้นหาจุดบกพร่องของนักเรียนที่มีปัญหาว่า ยังไม่เกิดการเรียนรู้ตรงจุดใด เพื่อหาทางช่วยเหลือ

3. วัดผลเพื่อจัดอันดับหรือจัดตำแหน่ง หมายถึง การวัดผลเพื่อจัดอันดับความสามารถของนักเรียนในกลุ่มเดียวกันว่าใครเก่งกว่า ใครควรได้อันดับที่ 1 2 3

4. วัดผลเพื่อเปรียบเทียบหรือเพื่อทราบพัฒนาการของนักเรียน หมายถึง การวัดผลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถของนักเรียนเอง เช่น การทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนแล้วนำผลมาเปรียบเทียบกัน

5. วัดผลเพื่อพยากรณ์ หมายถึง การวัดเพื่อนำผลที่ได้ไปคาดคะเนหรือทำนายเหตุการณ์ในอนาคต

6. วัดผลเพื่อประเมินผล หมายถึง การวัดเพื่อนำผลที่ได้มาตัดสิน หรือสรุปคุณภาพของการจัดการศึกษาว่ามีประสิทธิภาพสูงหรือต่ำ ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

ด้านการนิเทศการเรียนการสอน

การนิเทศการศึกษา คือ ความพยายามทุกอย่างของเจ้าหน้าที่ผู้จัดการศึกษา ในการแนะนำครูหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ให้รู้จักปรับปรุงวิธีสอนช่วยให้เกิดความงอกงามทางวิชาชีพทางการศึกษา และพัฒนาการดำเนินงานใดๆ ของโรงเรียน ให้เป็นไปตามมาตรฐานใดๆ ของโรงเรียนและของบุคลากรให้สูงขึ้นและรักษาไว้ จนส่งผลให้โรงเรียนเป็นที่ยอมรับของผู้รับประโยชน์จากโรงเรียนทุกฝ่าย อีกทั้งผ่านการประเมินทั้งภายในและภายนอก

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 22 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

จากแนวทางการจัดการศึกษาดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 22) สรุปไว้ในคู่มือการจัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ระดับก่อนประถมศึกษาว่า “การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางคือ การที่เด็กได้เรียนรู้จากเรื่องที่ต้องการเรียนรู้

หลักสูตรที่สร้างขึ้นมาจากตัวเด็ก เนื้อหา สาระ มาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ในขณะที่เด็กทำกิจกรรม ช่วยชี้แนะแก้ปัญหาทันทีเมื่อสังเกตเห็นว่า เด็กต้องการความช่วยเหลือ” และ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 36) มาตรา 6, 22, 23, 24 และ 28 กำหนดว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ คือการเรียนการสอนที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เรียนรู้ด้วยความสุข และได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพรอบด้าน สมดุลมีทักษะการแสวงหาความรู้ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดกิจกรรมโดยวิธีต่างๆ อย่างหลากหลายที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เกิดการพัฒนาตนและสั่งสมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมของประเทศชาติต่อไป การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน จึงต้องใช้เทคนิควิธีการเรียนรู้รูปแบบการสอนหรือกระบวนการเรียนการสอนใน หลากหลายวิธีซึ่งจำแนกได้ดังนี้ (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543 : 36-37)

1. การจัดการเรียนการสอนทางอ้อม ได้แก่ การเรียนรู้แบบสืบค้น แบบค้นพบ แบบแก้ปัญหา แบบสร้างแผนผังความคิดแบบใช้กรณีศึกษาแบบตั้งคำถามแบบใช้การตัดสินใจ
2. เทคนิคการศึกษาเป็นรายบุคคล ได้แก่ วิธีการเรียนแบบศูนย์การเรียนแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน
3. เทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ประกอบการเรียน เช่น การใช้สิ่งพิมพ์ ตำราเรียนและแบบฝึกหัดการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนศูนย์การเรียนชุดการสอนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบทเรียนสำเร็จรูป
4. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นปฏิสัมพันธ์ ประกอบด้วย การได้วาที กลุ่ม บัซ (Buzz) การอภิปราย การระดมพลังสมอง กลุ่มแก้ปัญหา กลุ่มติวการประชุมต่าง ๆ การแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มสืบค้นคู่คิดการฝึกปฏิบัติ เป็นต้น
5. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เกม กรณีตัวอย่างสถานการณ์จำลอง ละคร บทบาท สมมติ
6. เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ ได้แก่ ปริสนาคความคิดร่วมมือแข่งขันหรือกลุ่มสืบค้น กลุ่มเรียนรู้ ร่วมกัน ร่วมกันคิด กลุ่มร่วมมือ
7. เทคนิคการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ได้แก่ การเรียนการสอนแบบใช้เวลานเล่าเรื่อง และการเรียนการสอนแบบ แก้ปัญหา

ทิสนา แชมมณี (2542 : 5) ได้ให้ความหมายว่า การจัดการเรียนสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การให้ผู้เรียนเป็นจุดสนใจ หรือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ กล่าวคือ ผู้เรียนมีส่วนร่วม (Participation) ในกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมา ผู้เรียนก็จะเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนรู้มาก ควรเกิดการเรียนรู้ที่ดี

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2541 : 12) ได้ให้ความหมายว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ กระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้คิดค้นคว้าและสร้างข้อความรู้ด้วยตนเอง ได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน มีส่วนร่วมกันสร้างความรู้ อย่างมีกระบวนการ ได้ผลงานที่ดีและสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้

เกษม สุกหอม (2542 : 233) ได้ให้ความหมายว่า วิธีสอนแบบถือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้วางแผนบทเรียนดำเนินการค้นคว้าหาความรู้ สรุปออกมาเป็นกฎเกณฑ์ ครูเป็นเพียงผู้แนะนำไปสู่การค้นคว้าแนะนำอุปกรณ์ จนนักเรียนได้ทราบ ได้พบความรู้ด้วยตนเอง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การให้ผู้เรียนได้คิด ค้นคว้า ลงมือปฏิบัติและสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนการสอนออกมาเป็นความรู้ ความเข้าใจ ด้วยตนเองมากที่สุด โดยใช้กระบวนการกลุ่มและการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง อย่างมีระบบขั้นตอน ซึ่งครูเป็นผู้แนะนำ ส่งเสริม และเพิ่มเติมความรู้แก่ผู้เรียนในสิ่งที่ถูกต้อง โดยมีความเหมาะสมของเนื้อหาและผู้เรียน

หลักการพื้นฐานของแนวคิด "ผู้เรียนเป็นสำคัญ"

กรมสามัญศึกษา (2542 : 1-37) ได้สรุปหลักการและแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ บทบาทของครูคือผู้สนับสนุน และเป็นแหล่งความรู้ ของผู้เรียน ผู้เรียนจะรับผิดชอบตั้งแต่เลือกและวางแผนสิ่งที่ตนจะเรียน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมใน การเลือกและจะเริ่มต้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการศึกษาค้นคว้า รับผิดชอบการเรียนตลอดจนประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. เนื้อหาวิชามีความสำคัญและมีความหมายต่อการเรียนรู้ ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ปัจจัยสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาประกอบด้วย ได้แก่ เนื้อหาวิชา ประสบการณ์เดิมและความต้องการของผู้เรียน การเรียนรู้ที่สำคัญและมีความหมายจึงขึ้นอยู่กับสิ่งที่สอน (เนื้อหา) และวิธีที่ใช้สอน (เทคนิคการสอน)

3. การเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนจะได้รับความสุขสนานจากการเรียน หากได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้ทำงานร่วมกันกับเพื่อนๆ ได้ค้นพบข้อคำถามและคำตอบใหม่ ๆ สิ่งใหม่ ๆ ประเด็นที่ท้าทายและความสามารถในเรื่องใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการบรรลุผลสำเร็จของงานที่พวกเขาเริ่มด้วยตนเอง

4. สัมพันธภาพประกอบดีระหว่างผู้เรียน การมีสัมพันธภาพประกอบดีในกลุ่มจะช่วยส่งเสริมความเจริญงอกงาม การพัฒนาความเป็นผู้ใหญ่ การปรับปรุงการทำงาน และการจัดการกับชีวิตของแต่ละบุคคล สัมพันธภาพประกอบเท่าเทียมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของผู้เรียน

5. ครูคือผู้อำนวยการความสะดวกและเป็นแหล่งความรู้ ในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูจะต้องมีความสามารถที่จะค้นพบความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนเป็นแหล่งความรู้ที่ทรงคุณค่าของผู้เรียนและสามารถค้นคว้าหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ ที่เหมาะสมกับผู้เรียน สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ความเต็มใจของครูที่จะช่วยเหลือโดยไม่มีเงื่อนไข ครูจะให้ทุกอย่างแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นความเชี่ยวชาญ ความรู้ เจตคติ และการฝึกฝน โดยผู้เรียนมีอิสระที่จะรับหรือไม่รับการให้ นั่นก็ได้

6. ผู้เรียนมีโอกาสเห็นตนเองในแง่มุมที่แตกต่างจากเดิม การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งให้ผู้เรียนมองเห็นตนเองในแง่มุมที่แตกต่างออกไป ผู้เรียนจะมีความมั่นใจในตนเองและควบคุมตนเองได้มากขึ้น สามารถเป็นในสิ่งที่อยากเป็น มีวุฒิภาวะสูงมากขึ้น รับเปลี่ยนพฤติกรรมตนให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมกับเหตุการณ์ต่าง ๆ มากขึ้น

7. การศึกษาคือการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนหลาย ๆ ด้านพร้อมกันไป การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นจุดเริ่มของการพัฒนาผู้เรียนหลาย ๆ ด้าน เช่น คุณลักษณะด้านความรู้ความคิด ด้านการปฏิบัติ และด้านอารมณ์ความรู้สึกจะได้รับการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน

ปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) เป็นปรัชญาการศึกษาที่เน้นเสริมสร้างให้มนุษย์มีเสรีภาพในการเลือก และรู้จักใช้เสรีภาพในการเลือกอย่างมีความรับผิดชอบเป็นปรัชญาการศึกษาที่ต่อต้านประเพณีเก่าๆ ของมนุษย์ อัตถิภาวนิยม เป็นปรัชญาการศึกษาที่เชื่อว่าการศึกษาคือการให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเลือกและตัดสินใจตามความต้องการของผู้เรียนเอง ซึ่งเป็นการศึกษาแนวใหม่ประมาณศตวรรษที่ 20 มี โซเรน (Soren) ชาวเดนมาร์กเป็นผู้เริ่มต้นและเนล (Neil) นำมาปฏิบัติเป็นคนแรกที่โรงเรียนหมู่บ้านเด็กที่ประเทศอังกฤษ (Summer Hill) โดยให้เสรีภาพกับเด็ก (เกร) เพราะเชื่อว่าเด็กไม่ได้เลวร้ายเพราะตัวเด็กเอง แต่ได้รับผลกระทบบางอย่าง

ต่างหาก และเด็กเหล่านั้นจะมีความสุขอีกครั้งเพราะเสรีภาพ โดยโรงเรียนทำให้เหมาะกับเด็ก ไม่ใช่ปรับให้เด็กเหมาะกับโรงเรียน

อรรถิถาวนิยมเป็นปรัชญาแนวมนุษยนิยม (Humanism) เน้นให้มนุษย์เข้าใจตนเอง มีอิสระในทุกเรื่องและรับผิดชอบต่อการกระทำนั้น โคนเน้นที่ศีลธรรม จริยธรรมเพื่อให้ผู้เรียนเลือกนำไปปฏิบัติ ทำให้มนุษย์สนใจแห่งการดำรงอยู่ได้เห็นความสำคัญของมนุษย์ในฐานะปัจเจกบุคคล ให้มีความสำคัญแก่อิสระเสรี นักศึกษาได้เปรียบเทียบปรัชญาอรรถิถาวนิยมว่าเป็นแนวทางในการหลุดพ้นจากกรอบแห่งวัฒนธรรมของสังคม การจัดทำหลักสูตรการเรียน ผู้เรียนและครูให้ความเคารพต่อกัน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และโรงเรียนต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียนมีการวัดผลโดยการวัดจากการมีส่วนร่วมโดยดูที่ความก้าวหน้าและพัฒนาการไปได้มากน้อยเพียงใด

ความหมายของการจัดการศึกษา คือการส่งเสริมให้มนุษย์รู้จักพิจารณาสภาวะของตนเอง รู้จักตัดสินใจ รู้จักเลือกสรรด้วยเจตจำนงเสรี และส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบในตนเอง โดยการศึกษา อรรถิถาวนิยมสามารถแบ่งแยกองค์ประกอบการศึกษา ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายการศึกษา มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ตระหนักความสำคัญของตนเอง มีเสรีภาพในการเลือกและมีความรับผิดชอบต่อตนเอง
2. หลักสูตร หลักสูตรที่แท้จริงต้องไม่เสนอวิชาให้ผู้เรียน แต่ต้องมีวิชาต่างๆ ที่พร้อมให้ผู้เรียนเลือก เพราะวิชาเรียนเป็นเพียงเครื่องมือให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง
3. โรงเรียนต้องสร้างบรรยากาศ แหล่งเรียนรู้ให้เอื้อกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ควรสร้างเงื่อนไขให้ผู้เรียนและควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกแนวทางจริยธรรมของตัวเอง
4. ครูกับผู้เรียนมีความสำคัญเท่ากัน ครูต้องคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง
5. ผู้เรียนเป็นผู้เลือกสิ่งต่างๆ ที่จะเรียนเอง เพราะถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด แต่ต้องไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
6. กระบวนการเรียนการสอนให้ความสำคัญเท่ากัน และเน้นการมีส่วนร่วมผู้เรียนเป็นสำคัญ
7. การวัดและประเมินผล เป้าหมายของการศึกษาไม่ใช่เพื่อความรู้ ไม่ใช่เพื่อสังคม แต่เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง ดังนั้นควรวัดและประเมินผลเกี่ยวกับความก้าวหน้าและความสำเร็จของตนเอง

แนวคิดและหลักการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

แนวคิดและหลักการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเน้นให้ผู้เรียนได้เห็นประโยชน์ของสังคมเรียนรู้ร่วมกันมีการทำงานร่วมกันฝึกฝนให้รู้จัก การใช้เทคนิคและวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองมีอิสระและมีความรับผิดชอบโดยมีครูเป็นเพียง

ผู้กระตุ้น ชั่วเข้า ส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนยึดหลักให้ผู้เรียนได้มีโอกาสที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่มุ่งส่งเสริมที่จะพัฒนาคนหรือผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพด้วยการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

แนวคิดที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นั่นคือครูต้องรู้จักการจัดประสบการณ์โดยมีกระบวนการที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักคิดค้นสร้างและลงมือปฏิบัติจริงเพื่อได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเองสรุปความคิดความรู้ด้วยตนเองสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้มีความสุข และนำความรู้ไปใช้ได้เกิดประโยชน์สูงสุด

หลักการที่สำคัญของการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีหลักการที่สำคัญในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีดังนี้

1. เป็นกระบวนการที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน และรู้จักรับผิดชอบด้วยตนเอง
2. มีการเรียนรู้ หรือศึกษาการเรียนรู้ได้จากแหล่งต่างๆ มากมาย ไม่ใช่ศึกษาหาความรู้จากแหล่งเดียว หรือเพียงในห้องเรียนเท่านั้น
3. เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ค้นพบด้วยตนเอง
4. เป็นกระบวนการที่มีส่วนช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี
5. เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการเรียนของผู้เรียน
6. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับชีวิตจริงของแต่ละบุคคล

บุคคล

จากหลักการดังกล่าวจะนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมและเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองอย่างมีความสุขโดยครูต้องลดบทบาทและปรับเปลี่ยนกระบวนการของตนจากการเป็นผู้บอกความรู้ให้แก่ผู้เรียนมาเป็นผู้สนับสนุนผู้ชี้แนะ ที่ปรึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนมากที่สุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคล จัดประสบการณ์ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ค้นพบคำตอบด้วยตนเองโดยมีครูและนักเรียนร่วมกันบอกแหล่งความรู้

แนวทางในการจัดทำแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

บทบาทและหน้าที่ของครูจะต้องสนับสนุนและจัดประสบการณ์ให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางครูต้องมีการวางแผนการจัดกิจกรรมเตรียมสื่อการสอนกำกับดูแลกระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการนำความรู้ไปใช้ ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมการสอนเพื่อเป็นเครื่องช่วย

ให้ครูได้พัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และจุดหมายของหลักสูตร

แนวทางในการจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พอสรุปได้ดังนี้

1. หลักการจัดทำแผนการสอนครูต้องตอบคำถามให้ได้ว่า สอนเพื่ออะไร สอนให้กับใคร สอนอย่างไร สอนทำไมและสอนแล้วจะเกิดผลอะไรบ้าง ดังนั้นในแผนการสอนต้องกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้กำหนดแนวการจัดกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์และวัดผลประเมินผลไว้อย่างชัดเจน

2. ขั้นตอนการเขียนแผนการสอนครูต้องกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรจุดประสงค์รายวิชาต้องครอบคลุมทั้งในด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ กำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน เทคนิคการสอนวิธีการวัดผลและประเมินผลให้เป็นที่ไปตามสภาพที่แท้จริงของผู้เรียนแต่ละบุคคล

ขั้นตอนในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีอย่างหลากหลายขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและสภาพทั่วไป เช่น พื้นที่ของสถานศึกษา ชุมชนผู้เรียนแหล่งข้อมูลหรือแหล่งค้นคว้า เป็นต้น กระบวนการในบทนี้ขอก้าวเป็นแนวทางหนึ่งซึ่งอาจจะปฏิบัติตามหรืออาจมีการปรับปรุงแก้ไขนอกเหนือจากนี้ก็ได้อีก ดังนี้

1. การปรับแนวความคิดของครู ครูต้องมีการปรับความคิดระบบใหม่และ ไม่ผูกพันหรือ ยึดติดกับเนื้อหาเพียงอย่างเดียว

2. นำทฤษฎีการเรียนการสอนมาใช้ ครูจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าเพื่อหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ทั่วไปและนำทฤษฎีต่างๆมาประยุกต์กับผู้เรียน

3. ปรับหลักสูตร มีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียน ชุมชนและให้เป็นที่ไปตามสภาพที่แท้จริงของแต่ละบุคคล

ประโยชน์การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

1. ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียน
2. ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข
3. ผู้เรียนสามารถคิดค้น หาความรู้ หาคำตอบได้ด้วยตนเอง
4. ผู้เรียนสามารถเรียน โดยการปฏิบัติจริง กล่าวคือ กล่าวทำและกล้าแสดงออก
5. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้หลากหลายหรือเรียนรู้แบบองค์รวม
6. ผู้เรียนสามารถจัดกิจกรรมร่วมกับผู้สอนอย่างมีความสุข
7. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากกระบวนการของตนเอง
8. ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้และสรุปความรู้ด้วยตนเอง

9. ครูมีความสุขกับการจัดกระบวนการเรียนรู้
10. ผู้บริหารมีความสุขกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูและนักเรียน
11. ผู้ปกครอง/ชุมชน มีความสุขในการจัดกระบวนการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ และให้ความช่วยเหลือร่วมมือเป็นอย่างดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา และครูในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยบุคคลต่างๆ สามารถประมวลได้ดังนี้

ทิพย์อาภา หิรัญวาจิต (2544 : 104) ได้ศึกษาการพัฒนาตนเองของผู้เรียนและเจตคติต่อการเรียนการสอนแบบยึดเด็กเป็นสำคัญในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ตามทัศนะของนักเรียน ครูและผู้ปกครอง พบว่า บุคลากรโดยรวม มีทัศนะต่อการพัฒนาตนเองของผู้เรียนจากการเรียนการสอนแบบยึดเด็กเป็นสำคัญโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี ด้านความเป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมาได้แก่ ด้านการแสวงหาความรู้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลิกภาพในส่วนของนักเรียนและครูมีเจตคติต่อการเรียนการสอนแบบยึดเด็กเป็นสำคัญ โดยรวม 3 ด้าน คือ ด้านการเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่นๆ ด้านผู้เรียนกับผู้เรียน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครูอยู่ในระดับดี และมีเจตคติต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข และด้านศิษย์มีความศรัทธาต่อครูอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นนักเรียนมีเจตคติด้านผู้เรียนกับผู้เรียนในระดับปานกลาง และครูมีเจตคติต่อการเรียนการสอน ดังกล่าว โดยรวมอยู่ในระดับดี แต่ผู้ปกครองมีเจตคติต่อการเรียนการสอนแบบยึดเด็กเป็นสำคัญ โดยรวม 3 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง และมีเจตคติด้านผู้เรียนกับผู้เรียนและด้านเชื่อมโยงเครือข่ายต่างๆ อยู่ในระดับดี

นิตยา อุ่นท้าว (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า ระดับการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การจัดการเรียนการสอนทางอ้อม การศึกษาด้วยตนเอง การจัดการเรียนแบบร่วมมือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นการปฏิสัมพันธ์ การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

ศุภลักษณ์ ไชยสาร (2545 : 71-75) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้บริหารต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า 1) ด้านการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ในภาพรวม ครูและผู้บริหารเห็นด้วยในระดับมาก โดยมีความต้องการให้จัดกระบวนการเรียนรู้โดยการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมโดยให้ครูและบุคลากรเป็นแบบอย่างที่ดี 2) ด้านการเตรียมการ/ปัจจัยสนับสนุนในภาพรวม ครูและผู้บริหารเห็นด้วยในระดับมาก โดยรวมมีความต้องการให้วิเคราะห์หลักสูตรก่อนทำการสอนและควรเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ภายในโรงเรียน 3) ด้านการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ในภาพรวม ครูและผู้บริหารเห็นด้วยในระดับมาก โดยมีความต้องการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้นักเรียน 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล ในภาพรวม ครูและผู้บริหารเห็นด้วยในระดับมาก โดยมีความต้องการนำผลการประเมิน ไปปรับปรุงแก้ไขในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 5) เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู และผู้บริหาร ในภาพรวม ครูและผู้บริหารเห็นด้วยในระดับมาก และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุขุมพร สมิตินันท์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการสนับสนุนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารด้านการจัดการโรงเรียนมีการปฏิบัติและความคาดหวังอยู่ในระดับมาก สำหรับบทบาทของผู้บริหารด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนด้านการนิเทศภายใน ด้านการวัดและประเมินผล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ปัญหาด้านการบริหารการจัดการคือ บุคลากรขาดความรู้ความสามารถความเข้าใจและทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ข้อเสนอแนะควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ และผู้บริหารควรกำกับดูแลเอาใจใส่ ติดตามการดำเนินงานในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ส่วนปัญหาด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนคือ ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่เคยชี้แนะหรือให้คำปรึกษา ผู้บริหารบางท่านไม่มีความเข้าใจกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ข้อเสนอแนะคือ การส่งเสริมให้ครูได้ไปศึกษาดูงาน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ปัญหาด้านการนิเทศภายในคือ ผู้บริหารไม่เข้าใจวิธีการนิเทศด้วยตนเอง ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในประกอบด้วยผู้บริหารและคณะกรรมการที่เป็นครู นำสิ่งที่พบจากการนิเทศมาวิเคราะห์วางแผนเพื่อปรับปรุงแก้ไขอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง ปัญหาด้านการวัดและประเมินผล คือ การวัดและประเมินผลไม่ครอบคลุมเนื้อหา ไม่เป็นไปตามสภาพจริง ไม่หลากหลายสำหรับข้อเสนอแนะ

ควรส่งเสริมให้บุคลากรได้ร่วมกันวางแผนโดยนำปัญหาวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขโดยคำนึงถึงเนื้อหาการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงอย่างหลากหลายวิธี

สุวิทย์ แบ่งทิส (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารและครูผู้สอนมีทัศนคติต่อบทบาทของผู้บริหารในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้บริหารที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน และมีวุฒิการศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อบทบาทของผู้บริหารในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการจัดทำแผนงาน โครงการเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนควรกำหนดนโยบาย จุดมุ่งหมายและเป้าหมายในการจัดทำแผนงานต่างๆ ด้านการพัฒนาบุคลากรควรจัดให้มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถแก่บุคลากรในรูปแบบต่างๆ ให้เพียงพอและเหมาะสม ด้านการจัดบริหารและบริการหลักสูตรเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนควรจัดให้การบริหารบริการหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจควรจัดให้มีการรายงานหรือแสดงผลงานให้ผู้ปกครองและชุมชนได้รับรู้อย่างต่อเนื่อง ด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอน ควรจัดทำโครงการสอน ตารางกิจกรรมประจำวัน กำหนดชั้นเรียน และจัดครูเข้าสอน ตลอดจนการปรับปรุงพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ด้านการจัดระบบนิเทศภายใน กำกับ ติดตาม ควรจัดให้มีการอบรมหรือให้การนิเทศ กำกับ ติดตาม ตลอดจนการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานควรกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์และหลักการให้ชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้ ด้านการนำผลการประเมินเป็นข้อมูลป้อนกลับเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน ควรนำข้อมูลที่ถูกต้องทันสมัย และทันต่อเหตุการณ์มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน

ประวิทย์ พูลสวัสดิ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของผู้บริหาร พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เมื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนต่อการเรียนการสอนที่เน้น

ผู้เรียนเป็นสำคัญ จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ธนภัทร จงหมุ่ง (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้ส่งเสริมให้ครูที่ปฏิบัติการสอนพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดสรรวัสดุสื่อและอุปกรณ์ ที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน เลือกใช้วิธีการประชาธิปไตยในการทำงานร่วมกัน ใช้เพิ่มสะสมงานประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน สำหรับปัญหาที่พบ คือ ขาดงบประมาณในการดำเนินการพัฒนาบุคลากร วัสดุสื่อ และอุปกรณ์มีราคาแพง ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการนิเทศภายในไม่ต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนไม่มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้ส่วนข้อเสนอแนะนั้น พบว่า ควรแก้ไขปัญหาที่พบอย่างเป็นรูปธรรม

สรพงษ์ จันทร์พราหมณ์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 2 จำแนกตามกลุ่มโรงเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียนพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อุไรวรรณ ฉัตรสุภางค์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนเอกชนมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาครู บุคลากร และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันมีความคิดเห็นว่า

ผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 5 ด้าน ส่วนด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนไม่แตกต่างกัน ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความคิดเห็นที่ผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ด้าน และที่ระดับ .01 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่วนด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนไม่แตกต่างกัน ส่วนปัญหาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ การขาดงบประมาณในการพัฒนาบุคลากร แหล่งเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์มีไม่เพียงพอ ส่วนข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ ควรจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น

เชวง เพชรภา (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 การวิจัยนี้มุ่งศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเปรียบเทียบบทบาทเหล่านั้นของบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 3 ตามแนวความคิดของครูและบุคลากรทางการศึกษาจำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสามารถเรียงลำดับตามด้านที่เฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการส่งเสริมประเมินผลการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการนิเทศภายใน กำกับ ติดตามผล และด้านการพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามลำดับ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาตามตำแหน่งหน้าที่ ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา และครูพบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ถ้าจำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ส่วนการจำแนกตามระดับการจัดการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 เช่นกัน

อาทิตยา แยมกลิ่น (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ชี้ให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านหนองโดนปราสาทวิทย์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ชี้ให้ผู้เรียนเป็นสำคัญของ

โรงเรียนบ้านหนองโดน ปราสาทวิทย์ คือ 1) ด้านการเตรียมการ ครูมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ตรวจตลอดทั้งมีการวิเคราะห์หลักสูตรและการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ล่วงหน้าให้ผู้บริหารสถานศึกษาตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ 2) ด้านการดำเนินการ ครูจะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนมีการกำหนดกิจกรรมโดยครู นักเรียนมีส่วนร่วมบ้างเป็นบางครั้ง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังยึดครูเป็นศูนย์กลาง นักเรียนเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตาม 3) ด้านสื่อการสอน ครูส่วนใหญ่จัดหาสื่อการสอนตามสภาพยังไม่ให้ความสำคัญในการใช้สื่อประกอบการสอนเท่าที่ควร อาจเนื่องมาจากงบประมาณในการจัดหาสื่อมีจำนวนจำกัด การจัดการเรียนการสอนจึงใช้หนังสือเป็นสื่อการสอน และ 4) ด้านการวัดและประเมินผล ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีวัดผลแบบเดียวคือ ใช้แบบทดสอบเพื่อตัดสินผลการเรียนเมื่อสิ้นปีการศึกษา พฤติกรรมการวัดและประเมินผลยังยึดแบบทดสอบเป็นหลักไม่ได้ประเมินอย่างหลากหลายตามหลักการวัดและประเมินผลที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร

อุดม ธารณะ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 และเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางการบริหาร ขนาดของสถานศึกษา และการผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 2 และเพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางการบริหาร พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามการผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 2 พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยในประเทศที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น เป็นการสอนที่ให้ความสำคัญที่ตัวเด็กอย่างแท้จริง ทั้งครูและผู้บริหารมีความตั้งใจที่จะส่งเสริมและจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน นอกจากนี้ยังมีการปรับเปลี่ยนวิธี การสอนให้มีประสิทธิภาพและให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมจริงเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยด้านบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา และครูในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่มีลักษณะใกล้เคียงและนำมาเสนอ ดังนี้

บอร์สทาด (Borstad. 1990 : 149) ได้ศึกษาเรื่อง องค์ประกอบด้านดนตรีในเด็กเล็ก ผลการศึกษาพบว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการศึกษาด้านดนตรีเริ่มต้นจากการดูที่ตัวเลือกของนักเรียน ได้แก่ การเลือกเพื่อการค้นพบในการผลิตอุปกรณ์ดนตรี ปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนต่อนักเรียนด้วยกัน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับวัสดุอุปกรณ์ ความยาวนานของระยะเวลาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมด้านดนตรี รวมทั้งการกระทำ การสังเกตและเครื่องอุปกรณ์เครื่องเสียงต่างๆ คำถามของการวิจัยเริ่มต้นจากธรรมชาติของดนตรีสำหรับเด็ก จากการสังเกตที่การพูด การกระทำและการเล่นดนตรีในชั้นเรียน ข้อมูลได้รับการแยกประเภทและพิมพ์ขึ้น แยกออกจากความรู้ เรื่องราว โครงสร้างของความรู้ ความรู้ด้านการเคลื่อนไหวการมองเห็นและความรู้เรื่องอุปกรณ์ต่างๆ นวัตกรรมความรู้ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกันดังนี้ โอกาสในการเล่นดนตรีควรจะได้รับคำแนะนำจากครูผู้ให้ความรู้ การเรียนรู้โดยการทดลอง การทำเสียงดนตรีด้วยตนเอง การเรียบเรียงดนตรีและความตั้งใจ คัดค้านในตัวเด็ก สมควรมีการศึกษาต่อไปอีก ในการแนะนำต่างๆ ควรหลีกเลี่ยงจากการสร้างความคิดรวบยอดเชิงเส้นเพื่อเป็นการปรับแนวคิดให้มีมากยิ่งขึ้นลักษณะของการวิจัยนี้มีความจำเป็นสำหรับความรู้ของเด็กบนพื้นฐานของการที่เด็กได้คิดเองทำเอง เขียนเพลงเอง

แม็คแร (McRae. 1992 : 151) ได้ศึกษาการสังเกตสิ่งแวดล้อมทางศิลปะในการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางผลการศึกษาพบว่า เป็นการศึกษาเป็นรายกรณี ซึ่งเกี่ยวกับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในสนามเด็กเล่น ที่รู้จักกันในนามว่า ดันเจิน (Dungeon) ถูกกำหนดให้เป็นสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนวิชาศิลปะศึกษาโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยมีเป้าหมายสำคัญ 3 ประการคือ การเลือกความคิดสร้างสรรค์และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

ผู้มีส่วนร่วมในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นเล็กๆ ครูประจำชั้นและตัวผู้ศึกษาเองรวมทั้งผู้ที่ทำการวิจัยด้วย การดำเนินงานตามโครงการนี้โดยการสังเกตตลอดทั้งวันใน 1 สัปดาห์ เป็น

ระยะเวลา 11 สัปดาห์ ผลของการศึกษา และกระบวนการที่ได้รับซึ่งปรากฏใน ดันเจิน (Dungeon) ได้รับการประเมินผลโดยใช้วิธีร่วมกันระหว่างด้านปริมาณและการศึกษา ด้านชาติพันธุ์ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลมากมายมหาศาลและหลายอย่าง เช่น ข้อมูลที่ได้จากวิดีโอ สไลด์ รูปภาพ บันทึกประจำวันของผู้ร่วมทำการวิจัย สมุดจดรายการต่างๆ แบบตรวจสอบของผู้ร่วมงาน ตารางการสังเกตและ แบบสัมภาษณ์ สิ่งเหล่านี้ทำให้นักวิจัยได้รับข้อมูลเฉพาะด้าน ซึ่งเกี่ยวกับตัวเด็กต่างๆ ของนักเรียน การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ล้วนเป็นการส่งเสริม การพรรณานำเนื้อหาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น การศึกษาพบว่า ตัวชีวิตที่มีระดับสูงคือ ข้อจำกัดของกิจกรรม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ความสนุกสนานและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในแต่ละส่วนของผู้ร่วมกิจกรรม กรณีศึกษานี้สร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการสอนวิชาศิลปะ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนทั่วไป

รอดด์ (Rodd, 1999 : 21-29) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปรัชญาของครูระดับก่อนประถมศึกษาและผู้จัดการในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของอังกฤษพบว่า การจัดการกระบวนการเรียนการสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางในระดับชั้นก่อนประถมศึกษาและจะจัดกิจกรรมแบบเปิดเผยจัดเรียงเป็นระบบมีความผสมกลมกลืนกับชีวิตจริงและถือว่าปรัชญาการศึกษาที่มีความสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

วาทามุระ (Watamura, 2001 : 62) ได้ศึกษาการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางเพื่อเทียบกับการสอนแบบตรงในวิชาคณิตศาสตร์ในชั้นประถมศึกษาพบว่า เด็กได้รับสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นแนวคิดเกี่ยวกับความรู้อีกขึ้น เมื่อได้รับการตอบสนองในชั้นเรียนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางมากขึ้น ส่วนการสอนแบบตรงจะผลิตเด็กที่รู้ข้อเท็จจริงที่แยกแยะออกจากกันต่างหากแต่ไม่สามารถเชื่อมโยงข้อเท็จจริงเหล่านี้เข้าด้วยกันเป็นประเด็นใหญ่ขึ้นได้ และเด็กที่ไม่มีความคงทนของสารสนเทศนี้ และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในการเรียนรู้กล่าวคือ ชั้นเรียนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางผลิตนักเรียนที่มีฐานความรู้ที่กว้างไกลกว่าเป็นนักเรียนที่สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ตนมีอยู่แล้วเข้ากับโลกรอบๆ ตัวได้

มิงกูซซี่ (Minggucci, 2002 : Abstract) ได้ศึกษา การประเมินผลของโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่มีต่อการพัฒนาวิชาชีพของครูภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองระดับหลังมัธยมศึกษาจำนวน 8 คน ผู้ร่วมวิจัยที่ทำงานในโปรแกรมการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองในมหาวิทยาลัย ได้อาสาดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนวิชาการเขียนภาษาเป็นภาษา 2 ภาคเรียนติดต่อกันผู้ศึกษาได้สำรวจว่าผู้บริหารการศึกษาสามารถส่งเสริมการสร้างชุมชนการเรียนรู้ด้านการศึกษาโดยเข้าร่วมเกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ได้อย่างไร และได้ศึกษาปัญหาที่ว่าโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูซึ่งเป็นนิยามง่ายกว่าเป็น “การสืบเสาะที่ครูดำเนินการ

เพื่อให้เข้าใจและปรับปรุงการปฏิบัติของตน” นั้นสามารถให้ประสบการณ์ในการพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งผู้วิจัยรับรู้ว่ามีความหมายต่อการสอนของตนมากกว่าหรือไม่ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้หลายวิธี ได้แก่ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และจดบันทึกสภาพ รวมทั้งบันทึกเรื่องสั้นๆ ด้วยผลการศึกษาพบว่า ครูที่ร่วมวิจัยได้ประโยชน์หลายด้านจากการฝึกปฏิบัติ ได้แก่ การมีความเชื่อมั่นในตนเอง และทางวิชาชีพอื่นๆ อันเป็นผลมาจากการทำโครงการวิจัยในชั้นเรียน นอกจากนี้ยังมีหลักฐานยืนยันว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการสามารถช่วยสร้างชุมชนการเรียนรู้ด้านการศึกษาคือ ผู้ร่วมวิจัยมีการอภิปรายร่วมกันในโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการอื่นๆ ทำให้มีส่วนร่วมแบ่งปันในปัญหา การเรียนรู้จากเพื่อนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในเชิงสร้างสรรค์ผลงาน

พาทเชน (Patchen. 2003 : 3465) ได้ศึกษาการรับรู้ของวัยรุ่นชาวอเมริกาใต้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 หน่วยวิเคราะห์ คือ การปฏิบัติที่มีส่วนร่วม การรับรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และความสัมพันธ์ของการรับรู้กับการปฏิบัติกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายขนาดใหญ่ในเมืองชั้นในทางตะวันตกสหรัฐที่หนาแน่น ด้วยประชากรเชื้อสายชาวอเมริกาใต้ที่มีรายได้ต่ำและเป็นคนรุ่นแรก การวิจัยในชั้นเรียนใช้เวลาว่าง 2 ปี ในหุดทกษะชีวิตสำหรับชั้นเรียนในศตวรรษที่ 21 การเก็บข้อมูลใช้การสังเกตการณ์เรียนและการสัมภาษณ์ของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า จากการสัมภาษณ์ พบว่า มีผลแตกต่างในกลุ่มที่มองเห็นได้มากที่สุด พบได้จากคำตอบของเด็กหญิงและเด็กชายทรูแมนการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนมรมากขึ้น เมื่อนักเรียนมีความสัมพันธ์กับครูและเพื่อนร่วมชั้นของตนในเรื่องเกี่ยวกับพลวัตของห้องเรียนกลยุทธ์การมีส่วนร่วมและความแตกต่างทางเพศ นักเรียนชายและนักเรียนหญิงได้อภิปรายในเรื่อง การมีส่วนร่วมในด้านครู เพื่อนร่วมชั้นเรียน ความเข้าใจวิชาเรียน และภาษา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งความสัมพันธ์กับคนหรือเนื้อหาวิชาจะเป็นตัวกำหนดโครงสร้าง หรือแนวทางนักเรียนมองและพิจารณาเข้ามามีส่วนร่วม นอกจากนี้ยังพบว่าความเข้าใจด้านเพศที่นักเรียนมีเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมยังซับซ้อนตามความต้องการความสัมพันธ์ของทั้งสองเพศ

จากงานวิจัยต่างประเทศที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้มากขึ้น และนักเรียนยังสามารถเชื่อมโยงความรู้ของตนเองเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ ครูยังมีความเชื่อมั่นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนอีกด้วย